

31. Mach Z. Symbols, Conflict, and Identity: Essays in Political Anthropology [Text] / Z. Mach. – Albany, 1993. – 160 p.
 32. Rasmussen D. M. Symbol and Interpretation [Text] / D. M. Rasmussen. – The Hague: Martinus Nuhoff, 1974. – 106 p.

References

1. Averincev S. S. Simvol [Tekst] / S. S. Averincev // Kratkaja literaturnaja jenciklopedija. T.6. – M., 1971. – S.826.
 2. Averincev S. S. Simvol [Tekst] / S. S. Averincev. – Sofija–Logos. Slovar'. 2–e, ispr. izd. – K.: Duh i Litera, 2001. – S.155–161.
 3. Ajvor A. R. Filosofija ritoriki: Metafora [Tekst] / A. R. Ajvor // Teorija metafor: Sbornik. – M., 1990. – S.44–57.
 4. Aronson Je., Pratkanis Je. Jepoha propagandy: Mehanizmy ubezhdjenja – povsednevnoe ispol'zovanie i zloupotreblenie [Tekst] / Je. Aronson, Je. Pratkanis. – SPb., 2002.
 5. Berger P., Lukman T. Social'noe konstruivanie real'nosti: Traktat po sociologii znaniya [Tekst] / P. Berger, T. Lukman; Per. s angl. E. D. Rutkevich. – M.: Medium, 1995. – 323 s.
 6. Bodrijar Zh. Rekvjem po massmedia [Tekst] / Zh. Bodrijar // Pojetika i politika: Al'manah Rossijsko–francuzskogo centra sociologii i filosofii Instituta sociologii RAN. – SPb., 1999. – S.209.
 7. Bodrijar Zh. Fantomy sovremennosti [Tekst] / K. Jaspers, Zh. Bodrijar // Prizrak tolpy. – M., 2007. – S.192.
 8. Burd'e P. O simvolicheskoj vlasti [Tekst] / P. Burd'e // Sociologija social'nogo prostranstva. – M., SPb., 2007. – S.87–96.
 9. Dejk van T. A. Diskurs i dominirovanie [Tekst] / T. A. Dejk van // Sovremennij diskurs analiz: jelektronnyj zhurnal. – Belgorod: Mediaperspektiva, 2009. – Vyp.1. – T.1. – S.6–30.
 10. Dejk van T. A. Jazyk. Poznanie. Kommunikacija [Tekst] / T. A. Dejk Van. – M.: Progress, 1989. – 312 s.
 11. Dzherdzen Dzh. Dvizhenie social'nogo konstrukcionizma v sovremennoj psihologii [Tekst] / Dzh. Dzherden // Social'naja psihologija: samorefleksija marginal'nosti. Hrestomatija. – M.: INION RAN, 1995. – S.51–73.
 12. Kassirer Je. Sila metafor [Tekst] / Je. Kassirer // Teorija metafor. – M., 1990. – S.33–43.
 13. Losev A. F. Logika simvola [Tekst] / A. F. Losev // Filosofija. Mifologija. Kul'tura. – M., 1991. – S.247–275.
 14. Lotman Ju. M. Vnutri mysljashih mirov. Chelovek – tekst – semiosfera – istorija [Tekst] / Ju. M. Lotman. – M.: Jazyki russkoj kul'tury, 1996. – 464 s.
 15. Lotman Ju. M. Dinamicheskaja model' semioticheskoj sistemy [Tekst] / Ju. M. Lotman // Stat'i po semiotike kul'tury i iskusstva. – SPb., 2002. – S.39–57.
 16. Lotman Ju. M., Uspenskij B. A. Mif – imja – kul'tura [Tekst] / Ju. M. Lotman: Izbrannye stat'i v treh tomah, t.1. Stat'i po semiotike i topologii kul'tury. – Tallin: Aleksandra, 1992. – S.58–75.
 17. Makljuden M. Ponimanie Media: vneshnie rasshirenija cheloveka [Tekst] / M. Makljuden. – M.: Kuchkovo pole, 2003. – 464 s.
 18. Riker P. Germenevtika. Jetika. Politika [Tekst] / P. Riker. – M., 1995. – 159 s.
 19. Riker P. Konflikt interpretacij: ocherki o germenevtike [Tekst] / P. Riker. – M.: Medium, 1995. – 415 s.
 20. Riker P. Zhivaja metafora [Tekst] / P. Riker // Teorija metafor: Sbornik: Per. s angl., fr., nem., isp., pol'sk. jaz. – M.: Progress, 1990. – S.435–456.
 21. Strosen P. F. O referencii [Tekst] / P. F. Strosen // Novoe v zarubezhnoj lingvistike. – M., 1982. – Vyp.13: Logika i lingvistika. – S.55–86.
 22. Fuko M. Vlast' i znanie [Tekst] / M. Fuko // Intellektualy i vlast': Izbrannye politicheskie stat'i, vystuplenija i interv'ju. – M., 2002. – S.286.
 23. Jakimova E. V. Social'noe konstruivanie real'nosti: social'no–psihologicheskie podhody: nauchno–analiticheskij obzor [Tekst] / E. V. Jakimova. – M.: INION, 1999. – 115 s.
 24. Althusser L. Idéologie et Appareils idéologiques d'Etat [Text] / L. Althusser // La Pensée. – P., 1970. – №151. – P.3–38.
 25. Bate S. P. Strategies for Cultural Change [Text] / S. P. Bate. – Oxford, 1994.
 26. Cassirer E. The Myth of the State [Text] / E. Cassirer. – New Haven: Yale University Press, 2008. – 303 p.
 27. Cassirer E. Philosophie der symbolischen Formen [Text] / E. Cassirer. – Berlin: Die Sprache, 1923. – 300 s.
 28. Collins R. Interaction ritual chains [Text] / R. Collins. – Princeton, Oxford: Princeton University Press, 2004. – 464 p.
 29. Freedom and Tyranny: Social problems in a technological society [Text] / Ed., with introductions by Jack D. Douglas. – N.Y., 1970.

30. Goffman E. Interaction ritual [Text] / E. Goffman. – New York: Anchor Books, 1967.

31. Mach Z. Symbols, Conflict, and Identity: Essays in Political Anthropology [Text] / Z. Mach. – Albany, 1993. – 160 p.
 32. Rasmussen D. M. Symbol and Interpretation [Text] / D. M. Rasmussen. – The Hague: Martinus Nuhoff, 1974. – 106 p.

Slavina O. V., Ph.–D.–Student, Oles' Honchar Dnipropetrovs'k National University (Ukraine, Dnipropetrovs'k), helga_17@bk.ru

Technology of symbolic manipulating: conditions, stages, consequences

The article deals with the theoretical, methodological and praxeological aspects of technology working with symbol as basic technique of establishing the epistemological order during the process of constructing the social and political reality. The author points out and characterizes the following stages of technological application of the symbol: generating of the symbol, creation of the contextual field of the symbol, the symbol unfolding in the communication space. The author aims to outline the prerequisites of effective use of symbols in transforming society (including mythological logic and gravity to the metaphor); to identify and describe the main stages of the symbolic management; to note the key aspects of effectiveness of the symbolization at each stage. The author argues that the technology of the symbolic manipulating stands as urgent necessity and effective resource at the same time.

Keywords: political technology, reality, ritual, symbol, symbolization.

Славина О. В., аспирантка кафедри політології, Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара (Україна, Дніпропетровськ), helga_17@bk.ru

Технология работы с символом: условия, этапы, результаты

Рассматриваются теоретико–методологические и прагматологические аспекты технологии работы с символом как базовым приемом установления гносеологического порядка в процессе конструирования социально–политической реальности. Автором выделяются и характеризуются такие этапы технологического применения символа, как генерирование символа, создание контекстного поля символа, разворачивание символа в коммуникационном пространстве. Среди целей статьи – определение предпосылок эффективного применения символа в транзитном обществе (среды которых мифологическая логика и тяготение к метафоризации) и выделение ключевых аспектов эффективности процесса символизации на каждом из этапов. В перечне последних рассматривается высокая значимость ко–онтогенеза индивидов, в котором укоренены первоэлементы мифологического сознания и из которого индивидуально–коллективные представления получают импульсы к изменению, и наличие у индивидов эмоциональной привязки к значимым символам.

Ключевые слова: политическая технология, реальность, ритуал, символ, символизация.

* * *

УДК 32.1.8

Веденєв В. О.,
кандидат політичних наук, доцент кафедри
філософії і соціальних наук, доцент, Криворізький
національний університет (Україна, Кривий Ріг),
vedi2010@rambler.ru

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ КУЛЬТУРИ ЯК СТИЛЮ ПОЛІТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ СУБ'ЄКТА ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ

Робиться спроба стильового визначення політичної культури, яка аналізується при соціокультурному вимірі політичного процесу. Це дає можливість найбільш повно аналізувати політичну поведінку суб'єкта, обумовлену ціннісними уявленнями людини про явища влади, а також нормативно або морально визначеними кодексами поведінки, які на практиці впливають на дії громадян.

Поняття стилю не просто характеризує суб'єктивність, специфічність лише практичних форм активності суб'єкта, але і служить смисловою посиленню персоніфікованості, особливості поведінки людини в процесі засвоєння і реалізації тих або інших норм, традицій, цілей. Стиль поведінки дає можливість оцінити політико–культурну оснащеність всіх суб'єктів політичного процесу на його мікро–, мезо– і макрорівнях.

Стильове визначення політичної культури не лише має всі підстави для існування, але й потребує запровадження даної інтерпретації тому, що відображає той зміст політичного процесу, який не відбивається в інших категоріях політичної науки.

Ключові слова: політична культура, соціокультурний, стиль політичної поведінки, поведінка актора, мікро–, мезо– і макрорівні політичного процесу.

На цей час серед різноманітних визначень політичного стилю або стилю політики не існує теоретичної інтерпретації поняття стилю, яке б давало змогу з точки

зору усвідомлення діяльній природи сформулювати аналітичну модель політичної культури, зробивши більш обґрунтованими предметно-теоретичні критерії соціокультурного виміру політичного процесу.

Метою статті є спроба стильового визначення політичної культури, яка аналізується при соціокультурному вимірі політичного процесу. Виходячи з вказаної мети, автор визначив завдання: обґрунтувати потребу запровадження даної інтерпретації політичної культури тому, що вона відображає той зміст політичного процесу, який не відбивається в інших категоріях політичної науки.

Серед поглядів вчених на які звернув увагу автор статті слід виділити дві умовні групи: перша, що стосується визначення взагалі стилю, та друга, що стосується визначення стилю в політичному житті.

1. За Т. Адорно стиль – це «певні конвенції, що перебувають в стані нестійкої рівноваги з суб'єктом» [1, с. 298]. За А. Кребером явище стилю притаманне не тільки художній культурі, а й способу життя, який має прояв у всіх царинах суспільного життя [2]. П. Лазарфельд розглядає поняття стилю та комунікації, звертає увагу на стильові особливості комунікації як процесу соціально обумовленої взаємодії [3]. Г. Лассвелла цікавив зв'язок між стилем політичної мови й політичним режимом, у якому ця мова використовується [4]. За О. Шпенглером наявність стилю, який присутній у всіх сферах життєдіяльності суспільства і відрізняє культуру «як щось цілісне у сенсі вираження і значення» від первісного стану людства, який передував цивілізації [5, с. 367].

2. Дж. Барбер вважає стилем звичний спосіб виконання політичних ролей [6]. П. Бурд'є говорить про домінуючий стиль репрезентації влади [7]. За К. Манхеймом політичний стиль може бути визначений через категорію світовідчуття, де він корелює зі способом життя, стилем поведінки та етикою [8]. За М. Херманном стиль – це певна форма політичної дії, якій політичний суб'єкт віддає перевагу [9]. М. Соколов, аналізуючи стиль політики політичних організацій, розглядає в першу чергу його складові (мораль, патерни колективної дії, ієрархію організації, тощо) [10]. За О. Соловьевим стиль керівництва – це поєднання соціокультурних характеристик політика та певних зовнішніх обставин, за яких той діє виходячи не тільки з оптимального, скільки з можливого [11, с. 84–86].

На наш погляд не досить осмислено залишається інтерпретації саме культури як стилю політичної поведінки суб'єкта, що є принциповим з точки зору перспективних досліджень, які б давали можливість культурного відображення змісту політичного процесу. Як інструмент дослідження використовуються діяльнісний, соціокультурний і соціально-психологічний методи.

На наш погляд, оскільки культурна поведінка є сукупністю не тільки просто дій, скільки саме людських вчинків, які несуть відбиток індивідуального змісту думок і практичної активності суб'єкта; оскільки на макрорівні культура традиційно символізує спадкоємність і втілення позитивного минулого досвіду соціального (політичного) розвитку людства, то, цілком зрозуміло, що і при сутнісній характеристиці політико-культурних явищ головний акцент повинен робитися саме на цих аспектах даної групи явищ. Саме через визнання того факту, що сам суб'єкт визначає співвідношення стихійності

і організованості, нормативності і моральності, традиційності і модернізованості свого мислення і дій, є можливість адекватно інтерпретувати природу політичної культури. І одночасно створити передумови для виділення унікальних, неповторних рис її конкретно-історичних утворень.

Такий підхід, на наш погляд, має найбільш повне вираження в інтерпретації культури як стилю політичної поведінки суб'єкта, обумовленого ціннісними уявленнями суб'єкта про явища (політичної) влади та використаний на практиці нормативно або морально визначений кодекс поведінки. Саме стиль поведінки втілює специфічну форму самопрезентації особи або, як свого часу висловився М. Шапіро «маніфестації культури як цілого» [12, с. 392]. П. Шаран також вважає стиль «найважливішим проявом політичної культури» [13]. Близька до такої інтерпретації і позиції української дослідниці В. Полянської, у якій ідеться «про дослідження... стилю... саме в аспекті політичних цінностей» [14, с. 29]. Доречно в даному зв'язку пригадати і те, що в західній етнографічній науці існує стійка традиція визначення локальних культур саме через стильові характеристики життєдіяльності етносів.

Звичайно, поняття стилю не має однозначної інтерпретації категоріального характеру. Наприклад в руслі західної традиції політичної теорії стиль отримав декілька понятійних номінацій. Так, С. Верба вважав, що стиль характеризує не тільки стан суб'єктивних орієнтацій, скільки способи їх втілення в дійсність. Л. Пай також наполягав на тому, що це поняття характеризує форми політичної практики, при цьому особливий акцент він робив на діяльності лідерів і еліт. Інші американські політологи, зокрема, Г. Густафсон, Дж. Джордан і Дж. Річардсон вважали, що стиль виражає «сукупність стандартних процедур вироблення і ухвалення рішень» [15]. А в пострадянській політичній думці поняття стилю намагаються застосувати навіть для характеристики таких більш загальних понять, як: режим правління та влада [16].

Нам же уявляється, що дане поняття не просто характеризує суб'єктність, специфічність лише практичних форм активності суб'єкта, але і служить смисловою посиленню персоніфікованості, особливості поведінки людини в процесі засвоєння і реалізації тих або інших норм, традицій, цілей. Принаймні, жодних семантичних обмежень таке розуміння «стилю» не містить.

Даному поняттю менш за все притаманний неточний опис характеристик сутності політико-культурних об'єктів. Виражаючи якісну своєрідність мислення і практичної активності суб'єкта, стиль поведінки людини характеризує ступінь злиття ціннісного і діяльносного першоджерел її політичної активності, втілюючи при цьому суперечливе єднання індивідуальних інтенцій і нормативних вимог суспільства, тобто міру особового освоєння людиною сформованих в суспільстві стандартів і імперативів. Застосовний до аналізу діяльності будь-якого політичного суб'єкта та всіх фаз формування його поведінки, політичний стиль підкреслює саме індивідуалізовані, персоналізовані риси і елементи його активності. Важливим є і те, що стиль поведінки включає не лише сутнісні, але і ролеві характеристики поведінки, демонструючи здатність людей здійснювати спеціалізовані функції в області влади та управління.

Таким чином він дає можливість розглядати суб'єктивні якості актора як елемент, що порівнюється з розглядом структур і процесів в політичному аналізі.

Але слід звернути увагу і на той момент, що притаманні людині якості дещо ускладнюють цей аналіз. Проблема полягає у тому, що людина, суб'єкт політичного процесу, безпосередній носій культури має певну своєрідність. В соціальній психології Е. Фромма ця своєрідність визначається як «протиріччя, іманентні людському буттю» [17, с. 88], що мають прояв в альтернативності соціальних дій останньої [17, с. 89–90]. На особливе місце суб'єкта в існуванні політичної культури свого часу вказали американські вчені Г. Алмонд і С. Верба [18]. Згодом ця тематика доволі широко почала розроблятися в світовій політології і соціології [19, с. 51–64; 20, с. 6–14; 21, с. 26].

Оскільки соціальні явища багатомірні (мають безліч значень), то людина, будучи залученою до функціонування такого складного утворення як культура, не лише вибірково сприймає ту або іншу інформацію, втілену в «тривалий соціальний досвід групи» [22, с. 52], але і наділяє її (якщо доречно тут апелювати до Г. Гегеля) зрозумілим для себе індивідуальним сенсом [23, с. 128]. «Більше того, як діючому суб'єктові людині важливі не стільки самі по собі факти, скільки приписувані їм значення, які, сплавляючи чуттєві і логічні першоджерела, і створюють йому (тобто людині – уточнення В. В.) систему орієнтацій, внутрішній план переробки інформації» [11, с. 11]. Вибіркове сприйняття людиною, з одного боку, дії економічних, політичних, соціальних і інших чинників, які детермінують політичний процес, і, з іншого боку, соціального досвіду (інформації, що знаходиться в матрицях–зразках мислення і поведінки) призводить або до поліваріантності, або до інноваційності при втіленні цього досвіду в життя. Як саме явище поліваріантності, спостережуване в рамках культури, так і інноваційність, це лише слідство, причину слід шукати в соціокультурних якостях людини, яка отримала певне виховання, розділяє відповідні норми та цінності, має певний рівень самоорганізації і громадянської активності [24, с. 134], яка є, власне кажучи, своєрідним культурним потенціалом, що реалізується людиною в ході стильового прояву політичної діяльності. Слід зазначити, що соціокультурні якості людини – основа його індивідуальності, яка детермінує процес ідентифікації особи в політичному просторі, відносячи людину до тих або інших політичних груп і спільнот. При цьому культура, як об'єктивно існуюча інформація, що не має персонального авторства, або як актуалізований політичний досвід минулих поколінь, набуває знову певної суб'єктивності завдяки людині – суб'єкту політики і носію культури. Людина, що самовиражається завдяки своїй діяльності, вирішують суперечливу єдність минулого, сьогодення і майбутнього, надаючи за допомогою континууму політичної культури цілісний, трансперсональний характер аналізуемому політичному процесу.

Розглядаючи стиль поведінки суб'єкта політики слід також мати на увазі і те, що його неможливо інсценувати. Це характеристика реального залучення суб'єкта до політичної системи та засвоєних ним її традицій, норм, цінностей. При цьому стиль може і рутинізувати персоналізовані, інноваційні характеристики поведінки актора, стереотипізувати типові прийоми і способи реалізації ним власних політичних прав і свобод.

В той же час стильове визначення політичної культури має і певну обмеженість: більш–менш повно характеризуючи наповнення поведінкових матриць–зразків мислительними і діяльними формами, стиль значно менше пристосований до характеристики інституалізованих форм політико–культурних явищ.

Та все ж в цілому, стиль поведінки дає можливість оцінити політико–культурну оснащеність всіх суб'єктів політичного процесу на його мікро–, мезо– і макрорівнях. В зв'язку з цим нам вважається недостатньо аргументованим висновок Л. Пая про те, що, «охоплюючи політичні орієнтації як лідерів, так і простих громадян, політична культура є ширшою за таке поняття, як політичний стиль» [25]. Позитивність таких тверджень, на нашу думку, полягає лише в тому, що характеристика сутності політичної культури тут не співпадає зі змістом явища політичного стилю.

Стильовий підхід до визначення сутності політичної культури дозволяє також дати характеристику даного явища крізь призму участі суб'єкта у формуванні і реалізації групової волі. Таким чином і сама політична влада з'являється в образі сфери, що конституюється в процесі взаємодії різних смислових програм суб'єктів, за допомогою яких останні намагаються забезпечити контроль за тими або іншими політичними інститутами в цілях реалізації своїх інтересів і здобуття певних соціальних переваг. Тим самим політико–культурні явища здатні визначати і розкривати багато сутнісних рис владно–політичних відносин [11, с. 13–14].

Важливо також підкреслити, що даний підхід дає можливість поєднати в одне ціле все ті дискретні одиниці політико–культурних явищ, які операціоналізують дане поняття, тобто надати додаткову цілісність і визначеність їх емпіричному обрисові. Звичайно, в соціологічній літературі існує безліч методик, які дозволяють аналізувати зміст політичної культури. Ще Г. Алмонд, С. Верба [26, с. 61], К. Дженнінгс виявили емпіричні показники, які дозволяють відстежити багато внутрішньо особових індикаторів ролевої поведінки суб'єктів (наприклад, відчуття причетності до політики, психологічну залученість, здатність особи ідентифікуватися з партією і т.і.). Але, як нам здається, така доволі відчутна природна довільність дослідників при виборі таких індикаторів [27, с. 61] все ж не створює цілісного образу стилю політичної поведінки суб'єкта.

На наш погляд, можливо було б запропонувати в якості таких одиниць соціологічної реконструкції політичної культури наступні елементи: по–перше, провідні цінності, що визначають характер діяльності, ідентифікації, відношення до інших політичних суб'єктів (інституційних, неінституційних, партнерів, опонентів і т.і.), минулого і актуального досвіду, здатність до виділення ролей; по–друге, мотиви і установки цілевизначаючої діяльності, основні політичні позиції (щодо правлячого режиму, опозиції, характерних політичних подій); по–третє, типові форми поведінки (уміння заявити про зміну позиції, уміння реалізовувати спеціалізовані ролі), характер їх впливу на зміст владних відносин; по–четверте, особливості культурної мови (провідні символи, стереотипи), ступінь рефлексивності (ритуальності) використання знаків; по–п'яте, інституційні форми закріплення культурних позицій, вироблених навичок та умінь.

Таким чином, поняття стилю дає можливість поєднати все ті дискретні одиниці політико–культурних явищ,

які операціоналізують дане поняття, і тим самим надати додаткову цілісність і визначеність їх емпіричному обрисові політичної культури. До того ж, стиль поведінки дає можливість оцінити політико-культурну оснащеність всіх акторів політичного процесу на його мікро-, мезо- і макрорівнях, тобто починаючи з конкретного персоналізованого суб'єкта і закінчуючи узагальненим масовим суб'єктом.

На наш погляд, стильове визначення політичної культури не лише має всі підстави для існування, але й потребує запровадження даної інтерпретації тому, що відображає той зміст політичного процесу, який не відбивається в інших категоріях політичної науки. Тим самим це буде об'єктивно запобігати перетворенню політичної культури на своєрідну понятійну «terra incognita», де розчиняються всі неотрефлексовані прояви політичного життя. А це, в свою чергу, дасть можливість додати дану категорію до кола основних понять політичної теорії, зміцнивши її наукове підґрунтя.

Але, вище сказане не дозволяє ще сформулювати цілісну дефініцію політичної культури, бо стиль характеризує лише власне культурне джерело даного явища. Тому в подальших дослідженнях необхідно доповнити дані уявлення і поняттями про власне політичний її (тобто політичної культури) зміст, зробивши при цьому низку уточнень, які стосуються природи власне політичної діяльності суб'єкта.

Список використаних джерел

1. Адорно Т. Эстетическая теория / Т. Адорно; [пер. с нем. А. В. Дранова]. – М.: Республика, 2001. – 527 с.
2. Кребер А. Л. Стиль и цивилизации. Конфигурация развития культуры: [текст] / А. Л. Кребер; [пер. с англ.] // Антология исследований культуры. Т.1. Интерпретация культуры. – СПб.: Университетская книга, 1997. – С.225–270.
3. Lazarsfeld P. On social research and its language / P. Lazarsfeld; [ed. and with an introduction by R. Boudon]. – Chicago–London: The University of Chicago Press, 1993. – VII, 333 s.
4. Lasswell H. D., Leites N. Style in language of politics / H. D. Lasswell, N. Leites // Language of politics: studies in quantitative semantics: [ed. by H. D. Lasswell, N. Leites and associates]. – N. Y.: George W. Steward, Publisher, Inc., 1949. – P.40–52.
5. Шпенглер О. Закат Европы. Очерки морфологии мировой истории [текст] / О. Шпенглер; [пер. с нем., вступ. ст. и примеч. К. А. Свасьяна]. – Т.1. Гештальт и действительность. – М.: Мысль, 1993. – 663 с.
6. Barber J. D. The presidential character: Predicting performance in the White House / J. D. Barber. – [4 th ed.]. – Englewood Cliffs, N. J.: Prentice–Hall (Original work published in 1972), 1992. – XV, 522 p.
7. Бурдьё П. Социология политики / П. Бурдьё; [пер. с фран.]. – М.: Socio–Logos, 1993. – 336 с.
8. Манхейм К. Идеология и утопия / К. Манхейм; [пер. М. Левина]. – М.: Юрист, 1994. – С.7–276. – (Серия: Лики культуры).
9. Херманн М. Дж. Стили лидерства в формировании внешней политики / М. Дж. Херманн // Полис. – 1991. – №1. – С.91–98.
10. Соколов М. М. Русское национальное единство: анализ политического стиля радикально–националистической организации / М. М. Соколов // Полис. – 2006. – №1. – С.67–77.
11. Соловьев А. И. Культура власти / А. И. Соловьев. – М.: Николь, 1992. – 142 с.
12. Шапиро М. Стиль / М. Шапиро; пер. А. Л. Расторгуева // Советское искусствознание: сб. статей / редкол.: Полевой В. М. [и др.]; Сов. нац. секция Междунар. ассоц. худож. критиков. – М.: Сов. художник, 1988. – Вып.24. – С.385–425.
13. Шаран П. Сравнительная политология: в 2 ч. Ч. II / П. Шаран; [пер. с англ.]. – М.: РАУ, 1992. – 216 с.
14. Полянська В. Політичний стиль як явище світ–естетики і світ–політики / В. Полянська // Політичний менеджмент. – 2007. – №5. – С.23–29.
15. Буржуазные исследования политики, политической культуры и политических систем: сб. статей. – М.: Мысль, 1985. – 384 с.

16. Цыганков А. П. Политический режим в поставгустовской России / А. П. Цыганков // Кентавр. – 1993. – №4. – С.3–21.

17. Фромм Э. Духовная сущность человека. Способность к добру и злу. Гл.6: Свобода, детерминация, альтернативность / Э. Фромм // Философские науки. – 1990. – №8. – С.85–95.

18. Almond G. A., Verba S. The civic culture. Political attitudes and democracy in five nations / G. A. Almond, S. Verba. – Princeton (N. J.): Princeton University Press, 1963. – XI, 562 p.

19. Ахиезер А. С. Социокультурная динамика России. К методологии исследования / А. С. Ахиезер // Полис. – 1991. – №5. – С.51–64.

20. Драгунский Д. В., Цымбурский В. Л. Генотип европейской цивилизации / Д. В. Драгунский, В. Л. Цымбурский // Полис. – 1991. – №1. – С.6–14.

21. Зубов А. Б. Христианство и «дух феодализма» / А. Б. Зубов // Народы Азии и Африки. – 1989. – №1. – С.110–116.

22. Иконникова С. Н. Диалог о культуре / С. Н. Иконникова. – Л.: Лениздат, 1987. – 203 с.; Иконникова С. Н. История культурологических теорий / С. Н. Иконникова / С. Н. Иконникова. – [2–е изд., переработ. и доп.]. – СПб.: Питер, 2005. – 474 с.

23. Гегель Г. Энциклопедия философских наук. Ч.3. Философия духа / Г. Гегель; [пер. Б. А. Фохта]. – М.: Гос. изд. полит. лит.–ры, 1956. – 372 с. – (Сочинения: в 14 т. / Г. Гегель; Т.3).

24. Levine D. N. The flexibility of traditional culture / D. N. Levine // Journal of social issues. – 1968. – Vol. XXIV. – №4. – P.129–141.

25. Pye L. W. Political culture / L. W. Pye // International encyclopedia of the social sciences: [ed. by D. L. Sills]. – N.Y.: The Macmillan Company & The Free Press, 1968. – Vol.12. – P.218.

26. Алмонд Г. А., Верба С. Гражданская культура и стабильность демократии / Г. А. Алмонд, С. Верба // Полис. – 1992. – №4. – С.122–134.

27. Щегорцов В. А. Политическая культура: модели и реальность (политико–социологический очерк) / В. А. Щегорцов. – М.: ИНИОН, 1990. – Вып. V. – 171 с.

References

1. Adorno T. Jesteticheskaja teorija / T. Adorno; [per. s nem. A. V. Dranova]. – M.: Respublika, 2001. – 527 s.
2. Kreber A. L. Stil' i civilizacii. Konfiguracija razvitiya kul'tury: [tekst] / A. L. Krjober; [per. s angl.] // Antologija issledovanij kul'tury. T.1. Interpretacija kul'tury. – SPb.: Universitetskaja kniga, 1997. – S.225–270.
3. Lazarsfeld P. On social research and its language / P. Lazarsfeld; [ed. and with an introduction by R. Boudon]. – Chicago–London: The University of Chicago Press, 1993. – VII, 333 s.
4. Lasswell H. D., Leites N. Style in language of politics / H. D. Lasswell, N. Leites // Language of politics: studies in quantitative semantics: [ed. by H. D. Lasswell, N. Leites and associates]. – N. Y.: George W. Steward, Publisher, Inc., 1949. – P.40–52.
5. Shpengler O. Zakat Evropy. Oчерki morfologii mirovoj istorii [tekst] / O. Shpengler; [per. s nem., vstup. st. i primеч. K. A. Svas'jana]. – T.1. Geshtal't i dejstvitel'nost'. – M.: Mysl', 1993. – 663 s.
6. Barber J. D. The presidential character: Predicting performance in the White House / J. D. Barber. – [4 th ed.]. – Englewood Cliffs, N. J.: Prentice–Hall (Original work published in 1972), 1992. – XV, 522 p.
7. Burd'e P. Sociologija politiki / P. Burd'e; [per. s fran.]. – M.: Socio–Logos, 1993. – 336 s.
8. Manhejm K. Ideologija i utopija / K. Manhejm; [per. M. Levina]. – M.: Jurist#, 1994. – S.7–276. – (Serija: Liki kul'tury).
9. Hermann M. Dzh. Stili liderstva v formirovanii vneshnej politiki / M. Dzh. Hermann // Polis. – 1991. – №1. – S.91–98.
10. Sokolov M. M. Russkoe nacional'noe edinstvo: analiz politicheskogo stila radikal'no–nacionalisticheskoy organizacii / M. M. Sokolov // Polis. – 2006. – №1. – S.67–77.
11. Solov'ev A. I. Kul'tura vlasti / A. I. Solov'ev. – M.: Nikol', 1992. – 142 s.
12. Shapiro M. Stil' / M. Shapiro; per. A. L. Rastorgueva // Sovetskoe iskusstvovoznanie: sb. statej / redkol.: Polevoj V. M. [i dr.]; Sov. nac. sekciya Mezhdunar. assoc. hudozh. kritikov. – M.: Sov. hudozhnik, 1988. – Vyp.24. – S.385–425.
13. Sharan P. Sravnitel'naja politologija: v 2 ch. Ch. II / P. Sharan; [per. s angl.]. – M.: RAU, 1992. – 216 s.
14. Poljans'ka V. Politychnyj styl' jak javyshhe svit–estestyky i svit–polityky / V. Poljans'ka // Politychnyj menedzhment. – 2007. – №5. – S.23–29.
15. Burzhuznye issledovanija politiki, politicheskoy kul'tury i politicheskikh sistem: sb. statej. – M.: Mysl', 1985. – 384 s.
16. Cygankov A. P. Politicheskij rezhim v postavgustovskoj Rossii / A. P. Cygankov // Kentaavr. – 1993. – №4. – S.3–21.

17. Fromm J. Duhovnaja sushnost' cheloveka. Sposobnost' k dobru i zlu. Gl.6: Svoboda, determinacija, al'ternativnost' / Je. Fromm // Filosofskie nauki. – 1990. – №8. – S.85–95.

18. Almond G. A., Verba S. The civic culture. Political attitudes and democracy in five nations / G. A. Almond, S. Verba. – Princeton (N. J.): Princeton University Press, 1963. – XI, 562 p.

19. Ahiezer A. S. Sociokul'turnaja dinamika Rossii. K metodologii issledovanija / A. S. Ahiezer // Polis. – 1991. – №5. – S.51–64.

20. Dragunskij D. V., Cymburskij V. L. Genotip evropejskoj civilizacii / D. V. Dragunskij, V. L. Cymburskij // Polis. – 1991. – №1. – S.6–14.

21. Zubov A. B. Hristianstvo i «duh feodalizma» / A. B. Zubov // Narody Azii i Afriki. – 1989. – №1. – S.110–116.

22. Ikonnikova S. N. Dialog o kul'ture / S. N. Ikonnikova. – L.: Lenizdat, 1987. – 203 s.; Ikonnikova S. N. Istorija kul'turologicheskij teorii / S. N. Ikonnikova / S. N. Ikonnikova. – [2-e izd., pererabot. i dop.]. – SPb.: Piter, 2005. – 474 s.

23. Gegel' G. Jenciklopedija filosofskih nauk. Ch.3. Filosofija duha / G. Gegel'; [per. B. A. Fohta]. – M.: Gos. izd. polit. lit'-ry, 1956. – 372 s. – (Sochinenija: v 14 t. / G. Gegel'; T.3).

24. Levine D. N. The flexibility of traditional culture / D. N. Levine // Journal of social issues. – 1968. – Vol. XXIV. – №4. – P.129–141.

25. Pye L. W. Political culture / L. W. Pye // International encyclopedia of the social sciences: [ed. by D. L. Sills]. – N.Y.: The Macmillan Company & The Free Press, 1968. – Vol.12. – P.218.

26. Almond G. A., Verba S. Grazhdanskaja kul'tura i stabil'nost' demokratrii / G. A. Almond, S. Verba // Polis. – 1992. – №4. – S.122–134.

27. Shhegorcov V. A. Politicheskaja kul'tura: modeli i real'nost' (politiko-sociologicheskij ocherk) / V. A. Shhegorcov. – M.: INION, 1990. – Vyp. V. – 171 s.

Vedeneyev V. A., PhD, associate professor of the faculty of philosophy and social science, docent, Kryvyi Rih National University (Ukraine, Kryvyi Rih), vedi2010@rambler.ru

The interpretation of culture as a political behavioral style of a political process subject

Here is the attempt of stylish political culture determination, which is analyzing at the socio-cultural measuring of a political process, in the article. It gives an opportunity for over all analyze of the subject's political behavior, conditioned by the human value ideas about the phenomena of power and normatively or morally determined behavior codes, that in practice have an influence on the citizens' actions.

The concept of style did not just characterizes subjectiveness, specificity only practical forms of subject activity, it also helps in semantic strengthening of personification, feature of human behavior in the process of mastering and realization of various norms, traditions, aims. Behavioral style gives an opportunity to estimate political and cultural equipment of all political process subjects on his micro, meso and macro levels.

Style determination of political culture don't only has all rights to exist but also requires introducing this interpretation, because of representation hat content of political process, which is not reflected in other categories.

Keywords: political culture, socio-cultural, political behavioral style, actor behavior, micro, meso and macro levels of political process.

Vedeneev B. A., kandidat politicheskich nauk, docent kafedry filosofii i social'nykh nauk, docent, Kriivorozhskij nacional'nyj universitet (Ukraine, Kriivoj Rog), vedi2010@rambler.ru

Интерпретация культуры как стиля политического поведения субъекта политического процесса

Делается попытка стилевого определения политической культуры, которая анализируется в ходе социокультурного измерения политического процесса. Это дает возможность наиболее полно анализировать политическое поведение субъекта, обусловленное ценностными представлениями человека о явлениях власти, а также нормативно или морально определенных кодексах поведения, на практике влияющих на действия граждан.

Понятие стиля не просто характеризует субъектность, специфичность практических форм активности субъекта, но и служит смысловому усилению персонифицированности, особенности поведения человека в процессе усвоения и реализации им тех или иных норм, традиций, целей. Стил поведения дает возможность оценить политико-культурную оснащенность всех субъектов политического процесса на его микро-, мезо- и макроуровнях.

Стилевое определение политической культуры не только имеет все основания для существования, но данная интерпретация политической культуры еще и необходима потому, что отображает то содержание политического процесса, которое не отражается в других категориях политической науки.

Ключевые слова: политическая культура, социокультурный, стиль политического поведения, поведение актера, микро-, мезо- и макроуровни политического процесса.

* * *

УДК 321.7:305

Краснопольська Т. М.,
кандидат політичних наук, доцент кафедри
соціальних теорій, Національний університет
«Одеська юридична академія» (Україна, Одеса),
tata_kras@ukr.net

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ПАРИТЕТНА ДЕМОКРАТІЯ» ТА «ГЕНДЕРНА ДЕМОКРАТІЯ»

Розглянуто поняття та сутність таких категорій як «паритетна демократія» та «гендерна демократія», з метою їх розмежування. Визначено початковий зміст терміну «паритетна демократія», введеного у 1994 році Комітетом з рівності між чоловіками і жінками та Департаментом прав людини, які діють в структурі Ради Європи. З'ясовані теоретичні та практичні передумови його становлення. Розглянуто сутність гендерної політики як основи паритетної демократії, а також виявлені основні її напрямки.

Проналізовано подальший розвиток та розширення змісту поняття «паритетна демократія» та появу конструкту «гендерна демократія», проведено їх розмежування.

Встановлено сучасний зміст, що вкладається в поняття «паритетна демократія» та виявлені основні її параметри та складові. До останніх віднесені: гендерна рівність, етнічнонаціональний паритет, національна толерантність і соціальне партнерство держави та громадянського суспільства.

Ключові слова: паритетна демократія, гендерна демократія, гендерна політика, гендерна рівність, соціальне партнерство держави та громадянського суспільства, етнічнонаціональний паритет, національна толерантність.

Актуальність дослідження сутності паритетної демократії пов'язана з тим, що питання встановлення такої моделі демократії та гендерної рівності, як її ключової складової, стали в багатьох країнах об'єктом досліджень у політичній сфері, сфері освіти, громадської думки, зайнятості, міграції тощо. Науковий інтерес пов'язаний як з реальними соціальними процесами, так і з теоретичними передумовами, зокрема з формуванням гендерного підходу в соціальних науках. Проте залишається потреба розмежування понять гендерної та паритетної демократії, оскільки дуже часто в науковій літературі вони використовуються як синоніми [3, с. 48].

Необхідність дослідження даного аспекту для України визначається тим, що створення рівних умов для реалізації прав всіх громадян, незалежно від расової, національної, статевої належності, віросповідання та інших відмінностей, дасть змогу Україні забезпечити подальшу демократизацію суспільства та побудувати європейську розвинену правову державу.

Дослідженню сутності паритетної демократії присвячені роботи як зарубіжних, так і вітчизняних вчених. В західній політичній науці сформовано дві школи досліджень в цій сфері: англо-американська (Дж. Вікс, Дж. Волековіч, Е. Ньютон, Дж. Бенджамін, М. Віткінг, Д. Д'Еміліо, М. Кіммель, К. Кілмаргін, Дж. Батлер, Р. Брайдотті, а також російська дослідниця Н. Шведова) та європейська (Ю. Крістева, Л. Ірігарей, Е. Сіксу, Б. Гукс).

В Україні можна виділити три школи досліджень в галузі паритетної демократії та гендерної політики: одеську (Л. Кормич, С. Наумкіна, Л. Петришина, Л. Смоляр), київську (Н. Грицьак, Л. Кобилянська, Н. Ковалішина, Т. Мельник, Н. Оніщенко, С. Павличко) та харківську (Т. Булавина, В. Гайденко, О. Гомілко, С. Жерьобкін, Н. Чухим).

Вказані автори розглядають широке коло питань: від сутності та змісту поняття «гендер» – до гендерного середовища суспільства, гендерної політики держави та паритетної демократії. Однак більшість дослідників не проводять розмежування між поняттями «гендерна демократія» та «паритетна демократія», використовуючи